

Heide [VERTELT]

www.heidevertelt.be

352 **11 oktober 2026**

De fatale avond in herberg *Acht Zaligheden*

Landlopers in het grensgebied

In de zomer van 1893 trokken twee vagebonden door de noordelijke uithoeken van de provincie Antwerpen en het aansluitende Nederlandse grensgebied. Ze zwierven langs dorpen als Esschen, Brecht, Ekeren, Kapellen en Kalmthout en voorzagen in hun levensonderhoud door te bedelen langs de boerderijen en straten. De mannen spraken beiden Nederlands, maar met een opvallend dialect: volgens getuigen klonk hun tongval Hollands, Limburgs of zelfs licht Duits. Hoewel ze ogenschijnlijk samen optrokken als kameraden van de weg, ging er achter hun toevallige gezelschap een duister en wrokkig verleden schuil.

De fatale avond in herberg Acht Zaligheden

Op de avond van 18 juli 1893 stapten de twee mannen binnen in herberg en baardscheerderij *"Acht Zaligheden"* te Kalmthout, uitgebaat door herbergier Karel Ryssens. Ryssens was geen onbekende voor een van hen; de oudste van de twee kwam er immers geregeld over de vloer om zich netjes te laten scheren.

Binnen in de gelagkamer leek de stemming tot een uur of tien redelijk kalm te verlopen, maar al snel kwamen er barsten in de rust. Een plaatselijke brouwer die in de herberg aanwezig was, toonde zich vrijgevig en trakteerde het tweetal op een glas bier. De scheerklant toonde zich dankbaar, hief zijn glas en zei beleefd: *"Santé brouwer"*. Zijn jongere gezel daarentegen toonde direct zijn opvliegende, verbitterde aard. Zonder enige aanleiding snauwde hij de gulle gever toe: *"Verrekt, smerigen brouwer!"* De brouwer liet de grove belediging gelaten over zijn kant gaan en vermeed een escalatie.

uw reclame in "Heide vertelt"
in de kijker voor 1500 lezers
betaalbare prijzen, ook voor minder grote projecten, met facturatie

Onder invloed van de drank begon de driftige vagebond echter steeds meer wartaal en dreigementen uit te kramen. Hij begon over een incident van zo'n tien jaar geleden in Achtmaal, een vagebond en stroper genaamd Van Dorst uit Essen was destijds door een plaatselijke jachtwachter op heterdaad betrapt. Van Dorst zou gedreigd hebben te schieten (of daadwerkelijk hebben gevuurd), waarna de jachtwachter uit zelfverdediging had geschoten en Van Dorst dodelijk tussen schouder en borst had getroffen. De driftige man oreerde luidkeels dat Van Dorst zijn vriend was geweest, dat die jachtwachter hem had vermoord en dat hij die veldwachter/jachtwachter daarom *"kapot zou maken"*.

Toen de waard rond sluitingstijd liet weten dat het tijd was om te gaan slapen, probeerde de oudste man de gemoederen te bedaren en zei gemoedelijk tegen zijn makker: *"Kom, wij zullen ook gaan"*. De agressieve man beet hem enkel toe: *"Kust mijn..."*

De bloedige escalatie in het duister

Pas net buiten de drempel van *Acht Zaligheden* sloeg de vlam definitief in de pan. Binnen hoorde waard Karel Ryssens plotseling luid gevloek en getier, op de voet gevolgd door het kletterende geluid van een ruit die aan diggelen werd geslagen.

Bezorgd om zijn eigendom en vastbesloten de heethoofden uit elkaar te halen, liep Ryssens haastig naar buiten. Hij had echter nauwelijks een voet over de drempel gezet of de jongste van de twee kwam in blinde woede met een getrokken mes recht op hem afgestormd. De herbergier bedacht zich geen seconde, vluchtte terug naar binnen, sloeg de deur dicht en deed deze stevig op slot.

Buiten in de duisternis bleef het lawaai nog zeker tien minuten aanhouden. De herbergier kon vanuit zijn woning niet zien wat er zich precies afspeelde. Toen het kabaal na verloop van tijd wegebde en er een doodse stilte viel, dacht Ryssens opgelucht dat de vechtersbazen hun roes uitsliepen of elk hun eigen weg waren gegaan.

De macabere ontdekking en het gerechtelijk onderzoek

De volgende ochtend vroeg werd de gruwelijke waarheid onthuld. Niet ver van de herberg, tegen een haag langs de weg, trof men het levenloze lichaam aan van de kalme bezoeker.

De alarmbellen rinkelden meteen: de burgemeester van Kalmthout, de plaatselijke dokter, de veldwachter en de commandant van de gendarmerie begaven zich met spoed ter plaatse. Even later arriveerden ook de gerechtelijke autoriteiten uit Antwerpen: onderzoeksrechter Hayoit, procureur des Konings Berré en griffier Vervarcke.

Het stoffelijk overschot werd overgebracht naar het gemeentehuis voor sectie. De artsen en onderzoekers stonden versteld van de ongekende razernij waarmee de moordenaar te werk was gegaan. Het slachtoffer was letterlijk aan stukken gekorven en vertoonde niet minder dan tien diepe messteken over het hele lichaam. Eén steek had de onderbuik zo gruwelijk opengereten dat de ingewanden naar buiten puilden.

Dwaalsporen en persoonsverwisselingen

Wie waren deze twee zwervers, en wat was het motief? In eerste instantie dacht het gerecht met een bekende stroper te maken te hebben: meerdere getuigen meenden in de dode ene Jef Pardans te herkennen, afkomstig uit Sprundel of Zundert. Onderzoeksrechter Hayoit en zijn mannen togen daarom direct over de grens naar de buurtschap Neerheide in Sprundel om navraag te doen. Daar aangekomen bleek de vork echter heel anders in de steel te zitten: de woning van Jef Pardans was al maanden tevoren tot de grond toe afgebrand (waarvoor een zekere De Groene in Nederland in de cel zat), en Pardans' echtgenote en kinderen waren spoorloos uit de streek verdwenen. Ook een zekere Tielemans, een eerdere verdachte, leek van de aardbodem verdwenen.

De getuigenverklaringen in de grensdorpen Achtmaal en Zundert liepen zo hopeloos uiteen dat het gerecht geen steek verder kwam. Zelfs een verontrustende verklaring van een schaapwachter van Van Castel die op dinsdag had rondgebazuind: *"Ik heb in Kalmthout gevochten en nu ben ik mijn leven moe"* bleek uiteindelijk niet naar de echte dader te leiden.

Om het publiek in te schakelen, gaf de onderzoeksrechter nauwkeurige persoonsbeschrijvingen vrij van de twee onbekenden: Het slachtoffer: ongeveer 35 jaar oud, lengte 1,70 m, bleke gelaatskleur, hoog voorhoofd, donkere ogen en een blonde knevel (snor). Hij droeg een blauw-bruin gestreept hemd, een donkere gestreepte broek, een zwarte veston, versleten laarzen (bottienen) met dikke zolen en grove spijkers, een zwart-blauw geruite jockeyklak (pet), en hij had een vers gesneden witte wandelstok bij zich. De dader: een bleke jongeman van omstreeks 25 jaar met zwarte haren en een stoppelige, zwarte ongeschoren baard. Hij ging gekleed in een zwarte veston, grove spijkerbottienen, een grijze pet met zogenoemde "duivenklep", en droeg een opvallende stoffen broekriem met een koperen gespplaat.

De ontknoping van de identiteiten: Verraad en wraak

Naderhand werd de ware identiteit van het slachtoffer vastgesteld: het ging niet om Pardans, maar om Gerard Primansdorp (in de procesverslagen ook geschreven als *Friemarsdorf*), alias *"Charles"*, een vagebond afkomstig uit Belgisch- of Nederlands-Limburg. De gezochte moordenaar luisterde naar tal van schuilnamen: hij noemde zich nu eens Jansen, dan weer Hotte of Heuters, maar zijn werkelijke naam luidde Berghs. Berghs bleek een notoire deserteur te zijn uit het Nederlandse leger die op de vlucht was geslagen toen zijn regiment in het Groothertogdom Luxemburg gelegerd was, en die later in de omgeving van Welkenraadt, Werkendam of Heusden had rondgehangen.

Nu viel het hele motief op zijn plek: Gerard Primansdorp en Berghs kenden elkaar al jaren. Primansdorp was op de hoogte van Berghs' desertie en had hem destijds verraden aan de autoriteiten. Berghs koesterde sindsdien een diepe, moordzuchtige haat tegen hem. Drie jaar eerder had Berghs al getracht Charles te vermoorden door hem onverhoeds in een diepe, met water gevulde sloot te duwen om hem te verdrinken. Primansdorp wist destijds ternauwernood het vege lijf te redden, maar in die fatale juli-nacht in Kalmthout had zijn belager zijn wraak alsnog voltrokken.

Klopjacht, grensvlucht en uitlevering

Vlak na de slachtpartij was de dader op de vlucht geslagen in de richting van de Nederlandse grens. Hendrik Rosé, de veldwachter van Essen, had de verdachte nog onderschept en gepoogd hem in de boeien te slaan. Berghs verzette zich echter hevig, liep daarbij een diepe snijwond aan zijn eigen pols op (volgens zijn latere verklaring toegebracht door Friemarsdorf), wist te ontkomen en stoof de grens over naar Nederlands grondgebied.

Dankzij internationaal politieonderzoek geleid door adjunct-commissaris Evers, kon Berghs uiteindelijk in Nederland worden opgespoord en ingerekend. Op dinsdagochtend 26 september 1893 werd Berghs op het station van Esschen vanuit de trein van 09:07 uur door de Nederlandse marechaussee overgedragen aan de Belgische autoriteiten. Hij werd onmiddellijk overgebracht naar de gevangenis in Antwerpen, waar onderzoeksrechter Hayoit hem diezelfde middag nog aan een scherp verhoor onderwierp.

Het assisenproces en het vonnis

Tijdens de zitting voor het Antwerpse hof van assisen op 13 december 1893 getuigden tal van betrokkenen, onder wie herbergier Ryssens, de brouwer, de veldwachter en adjunct-commissaris Evers.

Procureur des Konings Berré hield een vlammend requisitoir tegen de beschuldigde. Hij noemde Berghs een gewetenloze *"brute"* en een gevaarlijke misdadiger die zijn weerloze slachtoffer met voorbedachten rade had afgeslacht. De procureur wees op de uitzonderlijke wreedheid van het feit: zelfs toen het slachtoffer al dodelijk was getroffen en op de grond lag uit te ademen, was Berghs in blinde razernij blijven kappen en kerven op het lichaam.

De verdediging werd gevoerd door meester Cabaret. In een kalm en weldoordacht pleidooi trachtte de advocaat de jury ervan te overtuigen dat Berghs nuchter beschouwd een *"goede jongen"* was, maar dat zware overmatige dronkenschap hem had veranderd in een stuurloze, tierende driftkikker die ontoerekeningsvatbaar was op het moment van de feiten.De jury veegde het dronkenschapsverweer echter van tafel en oordeelde dat de daad met volle opzet en bewustzijn was gepleegd. Op de centrale schuldvraag: *"Is beschuldigde schuldig aan moord?"* luidde het eenduidige oordeel van de jury: **Ja**.

De voorzitter van het hof sprak daarop het vonnis uit: de moordenaar van Kalmthout werd veroordeeld tot **eeuwigdurende dwangarbeid**.

Artikel is geschreven aan de hand van oude krantenknipsel van "Het Handelsblad" van 19 juli tot 13 december 1893. Blijkbaar was de rechtspraak in die tijd veel sneller dan nu.

(Bijdrage van Wim Kuyps)

De Antwerpse haven, spil van de internationale drughandel?

België is een cruciale spil in de Internationale drugshandel, zowel als productieland en als doorvoerland voor illegale drugs zoals XTC en cocaïne. Op uitnodiging van Neos komt professor Charlotte Colman uitleg geven over hoe onze Antwerpse haven een cocaïneknooppunt is geworden en welke impact dit heeft op de volksgezondheid, milieu en de veiligheid.

Mevrouw Charlotte Colman is professor Drugsbeleid en criminologie aan de Universiteit Gent. Ook is ze betrokken bij

het Internationaal onderzoek naar drugsfenomenen. Mevrouw Colman werkt nauw samen met de Nationale drugs coördinator. Het zal een ongewoon boeiende lezing worden waarbij de aanwezigen inzicht krijgen in de ernst van de drugssituatie in ons land.

De lezing gaat door op maandag 26 oktober om 14u in het Strijboshof, Achterbroeksteenweg 69, onthaal vanaf 14u, einde voorzien om 17u. Wie deze lezing wil bijwonen moet voor 19 oktober inschrijven via het mailadres van de Neos verantwoordelijke: edgard.meuleman@gmail.com met de vermelding “Colman”. De deelnameprijs in 17 euro voor leden en 25 euro voor niet-leden (koffie en gebak inbegrepen)

125 jaar wielersport

We nemen jullie mee naar juni 1935, Albert Hendrickx (de Sok) vertrekt als Kalmthoutenaar naar de Ronde van Frankrijk. Een jaar voordien had Frans (Sooi) Dictus dat al voorgedaan. In het Kalmthoutse weekblad “ons Calmpthout” schreef men toen het volgende:

Albert Hendrickx is vrijdag l.l. naar Frankrijk vertrokken daarom eerst een woord vooraf ter ere van onze jeugdige kampioen. Ja, Albert is naar Franrijk gestuurd om er de vaandels uit de Antwerpsche polders hoog te houden: vol moed ging hij heel met een uiterlijk dat straalde van gezondheid met in z’n harte den strijdlust die hij in de Ronde van Vlaanderen deed ontvlammen, ook vol moed, vreugde, hoop, ja alles wat hij nodig heeft.

Nu zijn de Kalmthoutse sportvrienden weerom in hun element. Want de “Benjamin” die van een klein en stil dorpje is: waar men alleen de beekjes hoort kabbelen, het windje ruisen en den nachtegaal hoort zingen, is naar het grote Frankrijk waar niets dan “chic de Paris” uitstraalt, z’n naam gaan maken, de weg naar roem en fortuin gaan zoeken: maar ‘t is te hopen dat Albert durft laten zien dat hij is van de kloeke polders, waar het buitenleven krachtig is en de natuur gezond van zijne welriekende mastenbossen en heidebloempjes.

Laat ons Albert het beste wensen, laat ons zeer tevreden zijn dat hij dien moeilijke ronde met z’n jonge krachten zal eindigen. Ik heb hem het beste gewenst en hij zei niets anders dan “ik zal me weren”. Laat ons dan ook juichen indien hij den ronde mag eindigen en verders zullen we afwachten wat ’t wordt!

Plantjes ruilen in Dennendael

Tijdens de volgende buurtkoffie op dinsdag 13 oktober vanaf 14u is het de bedoeling dat er plantjes en stekjes kunnen geruild worden in het Ernest Alberthuis, Hortentiadreef in Dennendael

Ook zonder plantjes is iedereen van harte welkom voor een babbel en een drankje.

36. Woning Stoffels – Francken

Met Tandartsenpraktijk
Bouwjaar: 1995
Architect: Jef Stoffels
Brasschaatsteenweg 74
Kalmthout-Achterbroek

De woning en tandartsenpraktijk Stoffels – Francken heeft een bewogen geschiedenis. De oorspronkelijke woning werd gebouwd door ‘Sooi’ en ‘Trien’ Van Oevelen – Dries. De opdrachtgever was de elektricien die instond voor de bouw en het onderhoud van het eerste elektriciteitsnet van Kalmthout. De toenmalige opdrachtgevers hadden de grond verworven van de betovergrootvader van de huidige eigenaars en lieten er een woning optrekken door metselaar Van Aert en timmerman Lameir voor de prijs van 80.000 BEF.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog fungeerde de woning als telefooncentrale van de Duitse bezetter, met als gevolg dat deze woning in 1944 door de geallieerden gebombardeerd werd en het ‘kiekenkot’ hiervan slachtoffer was. De geraamde schade bedroeg destijds 36.000 BEF. Leuk detail is dat de woning voor die tijd luxueus was met revolutionaire technische hoogstandjes. Zo lag er overal centrale verwarming en er was een aparte badkamer. Bovendien beschikte men over een beveiligingssysteem met elektrische contacten op de deuren.

Het eigendom werd in 1993 aangekocht door de familie Stoffels – Francken om er een privé- woning en een tandartsenpraktijk in onder te brengen. Het was de bedoeling het bestaande huis met bijgebouwen op te knappen en in te richten. Bouwfysisch waren enkel de ramen aan vernieuwing toe. Wat echter begon met het verwijderen van overtollige lagen behangpapier en verf, zou leiden tot een vijf jaar durend verbouwingsproces. Zo stortten tijdens de werken delen van de bijgebouwen in die uiteraard opnieuw opgetrokken moesten worden. De nieuwe delen verrezen op de bestaande fundamenten. Het uitzicht van deze nieuwe elementen benaderde echter niet meer de oorspronkelijke toestand. Aangezien de opdrachtgever tevens architect is, was het logisch dat hij zou zoeken naar een nieuwe vormgeving. Hierbij toonde hij respect voor het bestaande, door materialen te gebruiken waarvan het natuurlijk en ambachtelijk karakter qua structuur en uitzicht perfect aansluit bij de oude woning, zonder evenwel de vormentaal over te nemen.

Dit alles resulteerde in een sterk concept, waarbij de aanzet van het nieuwe volume aan de straatzijde rechts even wordt hernomen aan de linkerzijde van de woning, waardoor de indruk wordt gewekt dat het nieuwe bouwvolume als een doos door de bestaande woning werd verschoven.

bezoek onze website www.heidevertelt.be voor nog meer foto’s

Volgende week: 37: Woning D’Angelo - Cuylaerts (bijdrage van Paul Witters)

Een vat vol 'Zoete' herinneringen: deel II 1747 – 1886

Geschiedenis van het oudste café van Kalmthout

De weldoeners: de familie Van Elsacker.

We schrijven 29 december 1747. In het kantoor van notaris Leonard Constantin Gerardi te Antwerpen wachten ***Erasmus van Elsacker***, brouwer te Kalmthout, en onze Jacob Weemers, hersteld van zijn ziekte. Ze vragen de notaris een akte op te stellen waarin zij zich akkoord verklaren elkaars eigendommen te verwisselen (akte van erf mengeling). Van Elsacker schenkt Jacob zijn brouwerij genaamd ***"Sinte Jacobs"***, gelegen bij de kapel in 't dorp van Kalmthout. Samen met diverse percelen land. Jacob staat in ruil daarvoor De Nachtegael af*:*

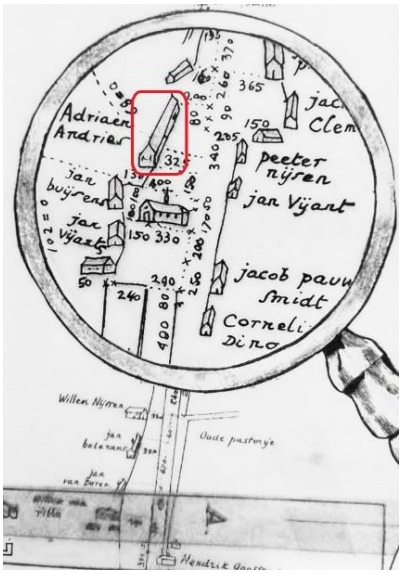

"eenen steenen huijse met twee camers, kelder, solder, hoff, gronde met allen den toebehoorten, gestaen ende gelegen oock tot Calmpthout voorschreven, ontrent het kercken eijnde, genaemt den Nachtegael, sijnde tegenwoordigh eene herberge" (uit akte in de schrijfwijze van toen)

Hiernaast het plan van 1777, in het centrum de Sint-Jacobskapel met rond de kapel de verschillende cafés en woningen. In de rode kader, vermoedelijk brouwerij Sinte Jacobs met daarachter de landerijen. (Hier komen we nog op terug in één van de volgende nummers)

De aangebouwde brouwerij blijft eigendom van Jacob Weemers. Hij zal die mogen afbreken wanneer het hem belieft, en al het timmerwerk, stenen en binnenwerk voor zich reserveren. Om de andere partij een gelijke waarde te schenken betaalt hij een supplement van 973 gulden. De ruil wordt van kracht vanaf half maart 1748.

Petronella van der Maeghden verdwijnt als herbergierster. De Nachtegael zal nu voor een periode van 77 jaar in het bezit blijven van dezelfde familie, die ze door stabiliteit uitbouwt tot een bloeiende zaak. Van zijn eerste echtgenote Magdalena van den Eynde had hij 6 kinderen, uit zijn tweede huwelijk met Geertruy Veraert alias Schepers werden er nog 7 geboren. Zeker 9 van die 13 kinderen zijn op jeugdige leeftijd overleden. Op 17 oktober 1750 wordt Erasmus van Elsacker begraven. Zijn weduwe Geertruy hertrouwt met **Nicasius Philips**, broer van de molenaar, die de herberg overneemt (22 augustus 1751). Archiefbronnen vermelden vanaf dan vrijwel niets meer over De Nachtegael of zijn bewoners. Wanneer de zaken goed gaan, is er vaak weinig te zeggen.

Het Kerkeneind, de Ferrariskaart van 1777.

De Ferrariskaart van 1777 geeft ons een afbeelding van het Kerkeneind op dat ogenblik. Geertruy Veraert overlijdt te Kalmthout op 17 augustus 1783. Nicasius Philips volgt haar op 3 oktober 1786. Hij schenkt 2 halfpondse kaarsen van witte was aan de OLV-kapel in Achterbroek, en eveneens 2 aan de kerk van Kalmthout om te branden op het altaar van Onze Lieve Vrouw. Na zijn dood wordt ook voor 30 gulden brood gebakken voor de armen, opdat zij voor zijn ziel zouden bidden.

Op 21 november 1786 verkopen de erfgenamen kledij en linnen dat toebehoord heeft aan de overledene en zijn echtgenote. Alles wordt uitgestald in de Nachtegael en openbaar verkocht. De grote hoeveelheid

textiel laat vermoeden dat er behalve de herberg ook een winkel in kleergoed gehouden werd. We vinden daar later nog aanwijzingen van terug. Na het overlijden van Nicasius Philips blijft het huis bewoond door zijn stiefdochter Catharina van Elsacker, dochter van Erasmus en Geertruy Schepers. Op 27 februari 1786, ze was toen al 44, was ze gehuwd met Franciscus Dries, een jonkman van 43. Met hem zijn we bij een heel bijzondere herbergier aanbeland, die nog een bedenkelijke rol zou spelen in de gemeentelijke politiek.

Franciscus Dries, of François zoals hij zich liet noemen, werd gedoopt te Kalmthout op 6 september 1742 als zoon van Jan Dries en Maria Buijsen. Zowel vader als moeder stamden uit aanzienlijke families, en beide lagen begraven binnen in de kerk van Kalmthout. Als kind had hij als één der weinigen de gelegenheid om te studeren. Vanaf 1786 bewoont hij De Nachtegael als herbergier. Tussen 1792 en 1794 is hij in Kalmthout ontvanger der belastingen. Wanneer na de Franse Revolutie van 1789 ook bij ons de Franse bezetting aanbreekt, bivakkeren er troepen in Kalmthout. François wordt voorgedragen als schepen. Hij was uitgesproken Fransgezind, iets wat veel kwaad bloed zette bij andere inwoners. Maar hij had invloed. Bij de samenstelling van de raad op 18 augustus 1795 maakt hij er deel van uit, niet als schepen maar als "notabele". In de volkstelling van 17 december 1795 vinden we op het Kerkeneind, huis nummer 23, drie personen ingeschreven:

- Franciscus Dries, 41 jaar (?!), herbergier, inboorling
- Catharina van Eisacker, vrouwe, 54 jaar, inboorling
- Adriana Buijsen, 24 jaar, meyt, inboorling*

(*) Met inboorling wordt bedoeld dat het gaat om iemand die reeds sedert geboorte de gemeente bewoonde.

Op 29 februari 1796 (schrikkeljaar) werd in Kalmthout de Vrijheidsboom geplant, teken van de Franse Republikeinen. François Dries levert *3 vierendelen* "*akesaij*", een bepaald weefsel, om er een feestelijk vaan van te maken. (Saij-of saai is de historische benaming voor een lichte, gekeperde wollen stof of textiel die vroeger veel werd gebruikt en Vierendelen verwijst naar een oude textielhandel naar een lengte of breedtemaat, vaak een kwart van een el). Dit bewijst nog eens dat De Nachtegael naast herberg inderdaad ook nog een textielwinkel was.

In 1796 is François Dries al opgeklommen tot "adjoint", de rechterhand van de al even Fransgezinde burgemeester. Daarna komt hij te overlijden. Hij stierf in Kalmthout. Pas op 16 oktober 1833 verklaren voor de vrederechter van het kanton Brecht zeven getuigen dat F. Dries, in zijn leven herbergier te Kalmthout, er overleden is 34 of 35 jaar geleden. Hij moet dus in 1798 of 1799 overleden zijn. Zijn weduwe Catharina van Eisacker houdt als particuliere de zaak verder in handen, en overlijdt er (Kerkeneynd nr. 100) op 2 maart 1825 als rentenierster.

Alvorens een nieuw hoofdstuk aan te vangen, willen we de aandacht vestigen op (weer) een testament. Het testament van François en Catharina werd opgemaakt op 27 februari 1795 in De Nachtegael, hij *"zieckelyck te bedde liggende",* zij *"gesont naer den lichaeme".* Omdat ze kinderloos gebleven zijn wordt de nalatenschap gesplitst en duidt ieder afzonderlijk erfgenamen langs de eigen zijde aan. Na het overlijden van zijn echtgenote zal zijn erfdeel dan toekomen aan Laureys en Petronella Dries, en aan de kinderen van wijlen Peeter Jan Dries. Vele jaren later, op 12 december 1822, wijzigt Catharina van Elsacker voor notaris Lauwens uit Essen het testament wat haar gedeelte betreft:

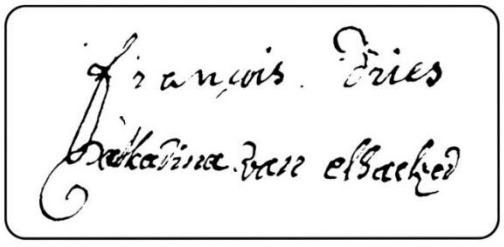

Handtekeningen van François Dries en Catharina van Elsacker.

"Ick Catharina van Elsacker, recommandeer myn Ziel aen Godt almagtig, ende wil en begeir dat myn dood lichaem ter gewyde aerde zal begraeven worden, met eenen lykdienst ende uytvaert naer staet"...

Het Hoeksken.

In haar laatste levensjaren was het Catharina van Elsacker niet meer mogelijk alleen de zorg voor winkel en herberg op zich te nemen. Ze had immers niet voor een opvolger gezorgd, en wat zou er na haar terechtkomen van datgene wat zij, haar man en haar ouders hadden opgebouwd. Om de zaak veilig te stellen ging ze op zoek naar een goede huurder, en die vond ze in de persoon van Petrus Joannes Letens. Sedert 1814 woonde hij bij haar in, en bouwde de zaak om tot een bakkerij! Catharina bewoont nog slechts een kamer in het gebouw. De kombinatie herberg-winkel blijft bestaan. Het bakhuis van de bakkerij stond aangebouwd tegen de herberg, aan de kant van de steenweg. Het staat er nog steeds, zij het enigszins verbouwd. Het is het mooi blauw en witgeverfde schuurtje dat we vanaf de Kapellensteenweg zien aan de linkerkant van het café.

Petrus Joannes Letens, de bakker, was geboren in Kalmthout (Foxemaat) en zag er het levenslicht op 11januari 1783. Op 1 augustus 1814 trad hij te Kalmthout in het huwelijk met Joanna Catharina Van Alphen. Ze kregen 8 kinderen, die in de herberg geboren werden. Wanneer Catharina van Elsacker haar einde voelt naderen, verkoopt ze haar eigendom aan **P.J.Letens**. De akte wordt gepasseerd op 9 februari 1825 voor notaris J.F.Keysers uit Brecht voor de som van 1280 Nederlandse guldens. De nieuwe eigenaar is broodbakker, herbergier, tapper-schenker en winkelier. Hij luidt een nieuwe tijd in. Het ancien-régime, de periode vóór 1800, is voorbij, modernisatie is aangebroken. De eeuwenoude benaming De Nachtegael vervangt hij door *"Het Hoeksken*", allicht vanwege de ligging. Wanneer in 1835 het kadaster in werking treedt, krijgen we meer nauwkeurige informatie over oppervlakte en ligging. Het blijkt dat zijn eigendom in dat jaar 7780 m2 groot is. De woning draagt het huisnummer 48.

Franciscus **Franciscus Beysens** koopt Het Hoeksken op 11 januari 1839. Beysens mag de zaak overnemen op 15 maart 1840. Hij is dan 36 jaar, gehuwd met Maria Catharina Nuytemans, en vader van een dochter. Hij is een linnenwever. Naast linnenwever wordt Frans nu winkelier en herbergier, een taak die vooral zijn vrouw op zich zal nemen. Uit het huwelijk Beysens-Nuytemans werden 7 kinderen geboren. Omstreeks 1854 is de woning verbouwd geweest, we weten niet welk gedeelte. Ze heeft intussen wel een bijzondere bestemming gekregen. Niet alleen verblijven er linnenwevers, maar ook douaniers vinden in de herberg een gastvrij onderkomen. Tussen 1840 en 1859 is het de standplaats van 15 ongehuwde douanebeambten. Sommige blijven er verschillende jaren.

Het was eigenlijk toen al een zoeten inval, ook al heette het nog niet zo. Zeker wanneer ook schoonzuster Joanna Nuytemans komt inwonen en de twee oudste dochters Joanna Petronilla (°1839) en Carolina (°1842) Beysens, na als meid te hebben gediend, allebei zwanger terugkomen, ze baren elk in juli 1859 een zoon. Franciscus Beysens overlijdt op 8 december 1870 aan een beroerte, en zijn weduwe verkoopt Het Hoeksken in 1876 aan de **gezusters Dymphna Maria Ludovica en Maria Coletta Van De Poel**. Ze verhuist naar de overkant van de Kapellensteenweg waar haar jongste dochter Sophia Beysens herberg "De Nachtegaal" (!) houdt, nu Kapellensteenweg 158.

De familie Van De Poel blijft 10 jaar lang eigenaar van het pand, waarvan de bestemming ons plots onduidelijk wordt. Volgens het bevolkingsregister staat er niemand meer ingeschreven, tot in oktober 1885. Dan woont er een handelaar in wijnen en likeuren, **Emile Fineau** uit Mons in Henegouwen, samen met zijn "ménagère" Nelly Bertiaux. Reeds op 2 augustus 1886 verhuizen ze naar Antwerpen.

Uit een oud fotoalbum met portretten van de familie Van Den Bogaert, zijn er twee foto's gevonden van Nelly Bertiaux ! Zij was bevriend met Josephine Van Den Bogaert, en op één van de foto's schreef ze achteraan: "Souvenir

d'amitié. Nelly Bertiaux Ie 8 Xbre 89". Drie jaar na haar vertrek correspondeerde ze dus nog met haar Kalmthoutse vriendin. Ze had toen een kruidenierswinkeltje op de Dageraadplaats te Antwerpen (Place de l'Aurore 22). We weten nog dat ze geboren werd in 1860 in Baudour, op 10 km van Mons, maar daar blijft het dan ook bij.

Aan dit eigenaardig intermezzo komt een einde wanneer de gezusters Van De Poel in 1886 huis en grond verkopen aan **Petrus Joannes Michielsen**. Naar ’t schijnt hebben ze van die verkoop later veel spijt gehad. Vooral de kinderen van Maria Coletta, de Van Beringhen's, hebben daar veel over geklaagd. Tegen hun zin werd Het Hoeksken na 10 jaar onderbreking terug herberg.

Petrus Joannes Michielsen, de nieuwe eigenaar, werd geboren te Kalmthout op 9 november 1832. Zoals bijna alle Michielsens in die tijd, was hij bezembinder van beroep, een typische bedrijvigheid uit de Kempen waaraan later de wijk Bezemheide haar naam zou ontlenen. De hier gemaakte bezems met materiaal uit de Kalmthoutse Heide werden naar Antwerpen vervoerd, waar ze vooral afzet vonden op de Paardenmarkt en aan de Katoennatie

(zie Heide Vertelt van 27.09.2026 n° 350)

Carolina Beysens en Petrus J. Michielsen

Volgende week, laatste deel III

(bijdrage van Paul Witters met dank aan Jean Bastiaens/Calmpthoutania)

Politiebericht: is jouw huisnummer goed zichtbaar?

Een goed leesbaar huisnummer bespaart de hulpdiensten kostbare tijd in een noodsituatie. Of het nu gaat om de politie, de brandweer of een ziekenwagen: zij vinden de straat meestal snel, maar het juiste huis zoeken kost soms minuten. En in een noodgeval telt elke seconde.

Bij een zware brand kan de brandweer zich vaak nog oriënteren op de rook. Bij een hartaanval, een val of een inbraak is er niets dat de hulpverleners naar de juiste deur leidt, behalve jouw huisnummer. Zeker in het donker, bij slecht weer of in een straat met nummers als 12A en 12B wordt zoeken snel moeilijk. De brandweer raadt aan om je huisnummer eens kritisch te bekijken vanuit je auto, vanop straat. Zie je het meteen? Is het goed leesbaar? Zo niet, pas het dan zo snel mogelijk aan.

Tips voor een goed zichtbaar huisnummer

1. **Zichtbaar vanaf de straat.** Ga eens buiten staan en bekijk je huisnummer van op afstand. Is het niet duidelijk vanaf de openbare weg, kies dan een groter nummer.

2. **Contrastrijke kleuren.** Zwarte cijfers op een witte achtergrond lees je het makkelijkst, ook 's avonds.
3. **Verlichting.** Een verlicht huisnummer is ideaal voor donkere avonden. Ledverlichting of een model op zonne-energie is zuinig en doeltreffend.
4. **Reflecterend materiaal.** Een reflecterend nummer weerkaatst het licht van koplampen, waardoor de hulpdiensten het ook 's nachts snel zien.
5. **Vrij van obstakels.** Snoei struiken, hagen of klimplanten die het nummer verbergen. Let ook op geparkeerde wagens, vuilnisbakken of decoratie.
6. **Op een logische plaats.** Hang het nummer bij voorkeur naast de voordeur. Ligt je woning ver van de straat of is ze niet zichtbaar vanop de openbare weg? Breng het nummer dan ook aan bij de oprit, het hek of op de brievenbus.
7. **Regelmatig controleren.** Weer en slijtage maken een nummer na verloop van tijd minder leesbaar. Vervang het als het verbleekt of beschadigd is.
8. **Geef extra info bij een noodoproep.** Woon je op een moeilijk bereikbare plaats? Vermeld dat als je 112 of 101 belt, samen met je exacte adres en de makkelijkste toegang.

Als je na deze tips niet overal "ja" op kan antwoorden, pas je huisnummer dan zo snel mogelijk aan. Heb je geen huisnummerplaatje of twijfel je over de regels in jouw gemeente? Neem contact op met de dienst Burgerzaken van je gemeente of met je wijkagent.

Uit de oude doos

Deze week een foto van de kampioensviering van Bezemheide-sport. Deze club werd in 1968 gesticht en speelde in speelde in 1985 voor de tweede maal kampioen in vierde provinciale. In 2007 hield de club op met zelfstandig te bestaan, zij gingen een fusie aan met Kalmthout SK.

De foto is genomen na de ontvangst op het gemeentehuis.

Heide vertelt is een uitgave van de VZW Heide vertelt.
Redactie: Heidestatiestraat 58/1
2920 Kalmthout
0477/22.24.81
www.heidevertelt.be

